

Teljesítmény mérése – 7. fejezet

/Képletgyűjtemény/

1. A villamos teljesítmény $p(t)$ pillanatértéke

$$p(t) = u(t) \cdot i(t)$$

2. Egyenáramú teljesítmény adott R ellenálláson

$$P_{DC} = U \cdot I = \frac{U^2}{R} = I^2 \cdot R$$

3. Szinuszos jelek esetén a hatásos, a meddő és a látszólagos teljesítmény

$$P = U_{eff} \cdot I_{eff} \cdot \cos(\varphi); \quad Q = U_{eff} \cdot I_{eff} \cdot \sin(\varphi)$$

$$S = U_{eff} \cdot I_{eff} = \sqrt{P^2 + Q^2}$$

Ahol φ a feszültség és áram közti fáziskülönbség $\cos(\varphi)$ pedig a teljesítménytényező.

4. Komplex periódikus jelek

Ebben az esetben hatásos és meddő teljesítményt csak az azonos frekvenciájú feszültség- és áramösszetevők hoznak létre:

$$P = U_0 \cdot I_0 + \sum_{i=1}^{\infty} U_i \cdot I_i \cdot \cos(\varphi); \quad Q = \sum_{i=1}^{\infty} U_i \cdot I_i \cdot \sin(\varphi)$$

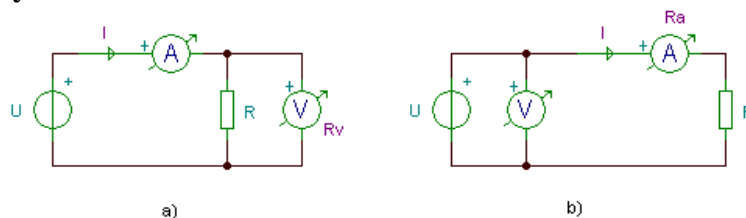
5. Többfázisú rendszerben az egyes fázisok teljesítménye az alábbi módon összegezhető

$$P = \sum_{k=1}^n P_k$$

6. A villamos energia (munka)

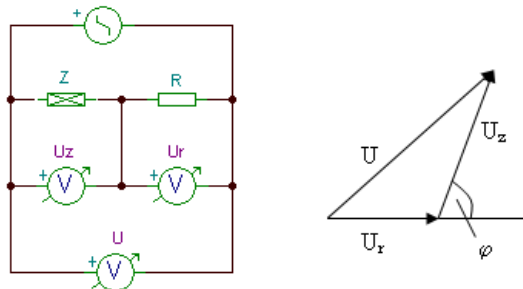
$$W = \int_0^{T_m} u(t) \cdot i(t) \cdot dt$$

7. DC teljesítmény mérése

a) $P = U \cdot I - \frac{U^2}{R_v}$ b) $P = U \cdot I - I^2 \cdot R_a$

8. Három voltmérős módszer – Z impedancián keletkező hatásos teljesítmény mérése

$$U^2 = U_r^2 + U_z^2 + 2 \cdot U_r \cdot U_z \cdot \cos(\varphi)$$

$$P = \frac{U^2 - U_r^2 - U_z^2}{2 \cdot R}$$

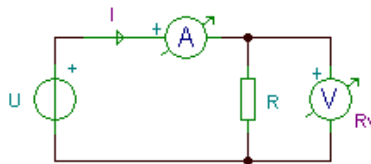
Példák

7.1. feladat

Egy ohmos fogyasztón disszipálódó egyenáramú teljesítményt áram és feszültség méréseivel mérünk olyan kapcsolásban, amelyben a voltmérő $10\text{k}\Omega$ -os belső ellenállása okoz rendszeres hibát. Az ampermérőről 100mA -t, a voltmérőről 10V -ot olvasunk le. Mekkora a teljesítménymérés rendszeres hibája? Mekkora fogyasztón disszipálódó teljesítmény? Mekkora a fogyasztó ellenállása?

Megoldás

1. Mérési összeállítás:

a)

2. Mért teljesítmény, és a fogyasztón valójában disszipálódó teljesítmény:

$$P_m = U \cdot I = 1\text{W}; \quad P_R = U \cdot I - \frac{U^2}{R_v} = \underline{\underline{0.99\text{W} = P_R}}$$

3. A mérés rendszeres hibája

$$\Delta P = P_m - P_R = \frac{U^2}{R_v} = \underline{\underline{10\text{mW} = \Delta P}}$$

4. A fogyasztó ellenállása

$$R = \frac{U^2}{P_R} = \underline{\underline{101.01\ \Omega = R}}$$

7.2. feladat

Egy $R = 1\text{k}\Omega$ ellenálláson folyó áram időfüggvénye a következő: $I(t) = [10 + 10 \cdot \cos(314 \cdot t + \pi/6)]\text{mA}$. Mekkora az R ellenálláson disszipálódó (hasznos) teljesítmény.

Megoldás

$$P = I_0^2 \cdot R + \frac{\hat{I}_1^2}{2} \cdot R = \left[10^2 \cdot 1 + \frac{10^2}{2} \cdot 1 \right] \text{mW} = \underline{\underline{150\text{mW} = P}}$$

7.21. feladat

3 voltmérős módszerrel teljesítményt mérünk. A generátor feszültség $U_G = 10V$, a normállenállás értéke $R_N = 100\Omega$, a normállenálláson és a vizsgált impedancián eső feszültség $U_N = U_z = 5.8V$.

- Mekkora az impedancián disszipálódó teljesítmény? Mekkora $\cos(\varphi)$ értéke?
- Mekkora a mérés relatív hibája $k=2$ kiterjesztési tényezővel, ha a normállenállás hibáját elhanyagoljuk, a voltmérők osztálypontossága 0.5, és mindegyik 10V-os méréshatárban mér? A hibák eloszlása egyenletesnek tekinthető.
- Induktív vagy kapacitív a terhelés?

Megoldás

- a) **Disszipálódó teljesítmény:**

$$P = \frac{U_G^2 - U_N^2 - U_z^2}{2 \cdot R_N} = \underline{\underline{163.6mW = P}}$$

A teljesítménytényező értéke:

$$\cos(\varphi) = \frac{U_G^2 - (U_N^2 + U_z^2)}{2 \cdot U_N \cdot U_z} = \underline{\underline{0.4863 = \cos(\varphi)}}$$

- b) **Teljesítmény mérésének relatív hibája**

1) Feszültségmérők hibái:

$$h_G = \frac{U_{\max}}{U_G} \cdot op; \quad h_z = \frac{U_{\max}}{U_z} \cdot op; \quad h_N = \frac{U_{\max}}{U_N} \cdot op$$

2) Relatív érzékenységek:

$$c_G = \frac{\partial P}{\partial U_G} \cdot \frac{U_G}{P} = \frac{2 \cdot U_G^2}{U_G^2 - U_N^2 - U_z^2}; \quad c_z = \frac{\partial P}{\partial U_z} \cdot \frac{U_z}{P} = -\frac{2 \cdot U_z^2}{U_G^2 - U_N^2 - U_z^2}$$

$$c_N = \frac{\partial P}{\partial U_N} \cdot \frac{U_N}{P} = -\frac{2 \cdot U_N^2}{U_G^2 - U_N^2 - U_z^2}$$

3) Teljesítmény mérés relatív hibája $k=2$ kiterjesztéssel:

$$\frac{\Delta P}{P} = \frac{k}{\sqrt{3}} \cdot \sqrt{c_G^2 \cdot h_G^2 + c_z^2 \cdot h_z^2 + c_N^2 \cdot h_N^2} = 4.56\% = \underline{\underline{\frac{\Delta P}{P}}}$$

- c) Az, hogy a terhelés induktív, vagy kapacitív jellegű, nem állapítható meg, ugyanis erről ez a mérés nem ad felvilágosítást, mert mind pozitív φ (induktív), mind negatív φ (kapacitív) esetén ugyanazt az értéket kapjuk, ha koszinuszát vesszük, és φ előjele pedig nem volt kikötve a feladatban.